

ÇİĞDEMTEKİN ÇAKIRCA ARANCI
HUKUK BÜROSU

AVRUPA BİRLİĞİ YEŞİL MUTABAKAT'I (GREEN DEAL) VE TÜRKİYE'YE OLASI ETKİLERİ

Capital Markets
Private Equity
Dispute Resolution
Media and Advertising
Mergers & Acquisitions
Finance
and Commercial
Employment
Energy
Corporate and Projects
Public Procurement & Administrative Law
Technology
and Intellectual Property

AVRUPA BİRLİĞİ YEŞİL MUTABAKAT'I (GREEN DEAL) VE TÜRKİYE'YE OLASI ETKİLERİ

Avrupa Birliği'nin ("AB") Yeşil Mutabakat'ı (Green Deal) Aralık 2019'da Ursula von der Leyen tarafından duyurularak yayınlanmıştır. AB, Yeşil Mutabakat ile önümüzdeki 30 yıllık bir sürede iklim değişikliği ile ilgili gerçekleştirilmeyi hedeflediği iddialı yol haritasını açıklamış oldu. Bu plan ve politikalar bütününe yasal dayanağını oluşturan AB İklim Yasası (EU Climate Law) ("**İklim Yasası**") taslağı AB Komisyonu tarafından 4 Mart 2020 tarihinde sunulmuştu. 21 Nisan 2021 tarihinde de, AB Konseyi ve AB Parlamentosu İklim Yasası üzerinde uzlaşmaya vardılar. AB İklim Yasası, AB Resmî Gazetesi'nde yayınlanmasını müteakip yürürlüğe girecek. AB İklim Yasası, "**kanunların kanunu**" olarak adlandırılan ve önümüzdeki 30 yıllık bir dönemde gerçekleşecek olan iklim değişikliği ile ilgili bütün düzenlemelerin hukuki dayanağını ve ana çerçevesini oluşturan bir yasa metnidir.

AB Yeşil Mutabakatı

Yeşil Mutabakat iklim değişikliğinin önüne geçilmesi ve gelecek nesiller için yeterli kaynakların bırakılmasını hedeflemektedir. Ancak bu aynı zamanda, bu hedef ekseninde ekonominin dönüşerek yeniden yapılanmasını öngören muazzam bir dönüşüm ve kalkınma projesidir. Hedeflenen bu iddialı dönüşümü, Bill Gates BBC ile yaptığı bir röportajda şöyle ifade etmişti: "Küresel iklim değişimine engel olabilmek için öngörülen ekonomik değişim süreci insanlık tarihinde daha önce hiç yapılmamış büyüklükte ve iddiada bir değişim sürecidir". Bill Gates'in bahsettiği bu değişim aslında global bir ekonomik transformasyonu da ifade etmektedir. İklim değişikliğinin önüne geçilebilmesi için Türkiye'nin en önemli ekonomik iş ortağı Avrupa Birliği'nin başını çektiği bu yeni yeşil düzen, Avrupa ekonomisini olduğu kadar Avrupa'nın

paydaşlarını ve iş ortaklarını da doğrudan etkileyecek bir dönüşüm projesidir.

Türkiye de AB'nin diğer paydaşları ve iş ortakları gibi Yeşil Mutabakat'tan hemen ve doğrudan etkilenecektir. Yeşil Mutabakat'ın doğuracağı etkiler şirketler için hem bazı fırsatlar ortaya çıkartacak hem de bazı tehditleri beraberinde getirecektir. Yeşil Mutabakat'ın neyi hedeflediği ve bu hedefe hangi araçlar ile ulaşmayı planladığını anlamak, yeşil dönüşüme uyum sağlayabilmemizin ilk ve en önemli adımımızdır.

Yeşil Mutabakat'ın en önemli hedefi, AB'nin 2050 yılına kadar "karbon nötr" (sıfır emisyon) bir bölge haline gelmesini sağlamaktır. Emisyon kısaca, atmosfere ve yeryüzüne gaz, sıvı veya katı olarak salınan atıklar olarak açıklanabilir. Yeşil Mutabakat hedefleri doğrultusunda, İklim Yasası'nın 1. ve 2. maddeleri, AB'de 2050 yılına kadar kademeli olarak ve geriye dönülmez bir şekilde emisyon salınımının azaltılması ve Paris Anlaşması'nda yer alan hedeflere ulaşılmasını düzenlemekte. İklim Yasası'nın 2. maddesi AB'deki emisyon salınımını 2030 yılına kadar 1990 yılına kıyasla %50-55 oranında azaltılmasını düzenlemektedir. Ayrıca İklim Yasası'nın 2. maddesi uyarınca, "Fit for 55%" olarak da adlandırılan hedef uyarınca, 30 Haziran 2021 tarihine kadar, 2030 yılı emisyon hedeflerine ulaşılması için AB'de ne gibi yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği konusunda AB Komisyon'un ("**Komisyon**") bir değerlendirme yapması ve gerekli mevzuat değişiklik önerilerini oluşturulması öngörülmektedir.

İklim Yasası ile ortaya konulan bu temel hedefe ulaşmaya çalışılırken gıdadan lojistiğe, turizmden inşaata, endüstriden finansmana oldukça çeşitli birçok sektör bu politikalar çerçevesinde yeniden düzenlenecektir. Yeşil Mutabakatın

hedeflerinden biri de AB ekonomisinin AB pazarı dışındaki kaynaklara bağımlılığını en az seviyeye indirerek ekonomisini daha rekabetçi bir şekilde yeniden yapılandırmaktır.

Yeşil Mutabakatın Türk şirketlerine etkileri

AB, Türkiye'nin toplam ihracatının %50'sini yaptığı en önemli ticari ortağıdır. Ayrıca Türkiye en çok yabancı yatırımı AB'den almakta, ve Türkiye'nin en büyük ve önemli yatırım kaynağını AB oluşturmaktadır. Türkiye de AB'nin 5. Büyük ticaret ortağı ve önemli bir ihracat pazarıdır.¹

Diğer yandan Yeşil Mutabakat'a uyum yalnızca AB sınırları içindeki şirketleri değil AB ile ticaret yapan tüm ekonomik ve ticaret ortaklarını içine alacak düzenlemeler getirecektir. Nitekim AB bu hedefi 2019 Yılında açıkladığı Yeşil Mutabakat metninde de açıkça şu şekilde ifade etmiştir:

"AB ile birlikte, AB'nin diğer uluslararası ortakları da bu hedefe ulaşma çabasını paylaşmadıkları takdirde, bir karbon kaçağı oluşması kaçınılmazdır. Söz konusu karbon kaçağı, ya AB'deki üretimin karbon salınımını düşürme konusunda daha az çaba gösteren ülkelere kayması ya da, AB ürünlerinin daha karbon yoğun ürünler ile ikame edilmesi şeklinde olabilir.

Böyle bir riskin gerçekleşmesi halinde, global emisyon salınımında herhangi bir düşüş olmayacağı gibi, bu durum AB ve AB endüstrisinin Paris Anlaşmasında yer alan global iklim hedeflerine ulaşma çabasını engellemiş olacaktır.

AB iklim çabalarını artırırken, dünya çapındaki [karbon salınımının düşürülmesi] çabaları arasında farklılıklarda ısrarcı olunur ise, Komisyon karbon kaçağının önüne geçmek için, belirli sektörler için yönelik olarak sınırda karbon ayarlaması mekanizmalarını devreye sokmayı önerebilir.

Böyle bir uygulama AB'ye ihraç edilen ürünlerin fiyatlarının karbon içeriklerini daha doğru yansıtmasını da sağlayacaktır.

*Bu önlemler AB'nin Dünya Ticaret Örgütü kuralları ve diğer uluslararası ticaret yükümlülükleri ile uyumlu olarak gerçekleştirilecektir. Bu, AB'nin Emisyon Ticaret Sisteminde yer alan karbon kaçağı riskinin önlenmesine yönelik önlemlere alternatif olacaktır."*²

AB Komisyonu'nun 2021 çalışma programı içerisinde yer alan ve "Fit for 55%" olarak da adlandırılan değişiklik paketi içerisinde Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizmasına ilişkin değişiklik önerisi de yer almaktadır. Bu kapsamda değerlendirilen dört farklı karbon düzenlemesi mekanizması mevcut olmakla beraber, AB Komisyonu'nun bu farklı alternatiflerden hangisini seçeceğini 2021 Haziran ayı sonuna kadar belirlemesi beklenmektedir.

Bu büyük dönüşüm olurken Türkiye bundan nasıl etkilenecek? Yukarıda açıkladığımız hedef ve planlar doğrultusunda bu etki aşağıdaki şekillerde ortaya çıkabileceğini şimdiden öngörmek mümkün:

- Sınırdaki karbon vergisi gibi uygulamalar ile AB'ye, hammadde, ara ürün ya da nihai ürün ihracatı yapan şirketler yakın zamanda AB tarafından getirilecek düzenlemelere göre ihraç ettikleri ürünler için karbon vergisi ödemek zorunda kalabilecekler;
- Finansman aksiyon planı çerçevesinde kredi kuruluşlarının ve kalkınma bankalarının öncelikli olarak sürdürülebilir faaliyetlere finansman sağlamayı seçmeleri ya da finansman kaynaklarını sürdürülebilir ve yeşil faaliyetlere ayırmak zorunda kalacakları düzenlemelerin sonucu olarak, sürdürülebilir ve yeşil olmayan faaliyetlerin finansmana erişimleri kısıtlanacak ya da daha pahalı hale gelecek;
- Yurt dışındaki yatırımcı ve yatırım fonlarının yeşil ya da sürdürülebilir faaliyetler gösteren şirketlere yatırım yapmayı tercih etmeleri, ya da mevzuat veya hissedar/paydaş aktivizmi sebebiyle yatırımlarının belli bir bölümünü sürdürülebilir faaliyetlere ayırmak zorunda kalmaları gibi sebeplerle, faaliyetleri

¹ Avrupa Yeşil Mutabakatı, Fatih Özkadı ve Canan E. Tavukçu tarafından KAGIDER'in 31 Mart 2021 tarihli toplantısında yapılan sunum.

² https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

sürdürülebilir olmayan ya da karbon yoğun şirketlerin yatırım alması zorlaşacak;

- “Adil dönüşüm mekanizması” ile teşvik alabilen AB’de yerleşik şirketlerin bu teşvikler sayesinde yeşil ve sürdürülebilir dönüşümü, Türk rakiplerinden önce ve daha bol finansal kaynak ve teşvikler ile tamamlayabilmeleri bu şirketlerin rekabetçi güçlerini artırmalarını sağlarken, bu dönüşümü tamamlayamayan Türk şirketlerinin karbon vergisi, finansmana erişim ve yatırımcı çekebilme kabiliyetlerinin sınırlandırılması, gibi sebeplerle rekabet güçlerini kaybetmeleri kaçınılmaz olacaktır;

- Yeşil Mutabakat, AB birliğinde faaliyet gösteren şirketlerin tedarik zincirlerini de Yeşil Mutabakat ile uyumlu hale getirmesini gerektirecek pek çok düzenleme içerdiğinden, Türkiye’de iştiraki olsun olmasın AB’deki pek çok şirketin tedarikçisi konumunda olan Türk şirketlerinin de bu konuda gerekli uyum çalışmalarını yapmaları gerekecek;

- AB sermayeli şirketlerin Türkiye’deki iştirakleri Yeşil Mutabakat’a uyumlarını AB’deki şirketlere paralel olarak gerçekleştirmek zorunda kalacaklar.

Ayrıca Yeşil Mutabakat ve Sürdürülebilirlik konusu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve diğer ilgili kamu otoriteleri tarafından da takip edilmekte ve üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu alanda Türkiye’de de Yeşil Mutabakat düzenlemelerine uyumlu yasal düzenlemelerin olması ve buna yönelik bir yol haritasının 2021 yılı içerisinde açıklanması beklenmektedir.

Sonuç

Yeşil Mutabakat’a paralel düzenlemeler Türkiye’deki mevzuata yansıtılmasa dahi Yeşil Mutabakat’ın, Türkiye’deki şirketlere pek çok olumlu ve olumsuz etkisinin olabileceği söylenebilir. Söz konusu dönüşüm, özellikle sanayi ve ticaret için bazı risk ve tehditleri getirebileceği gibi, pek çok fırsatı da beraberinde getirebilecektir. Bu dönüşümün kararlılıkla uygulanacağı göz önüne alındığında, Türkiye’deki şirketlerinin de Yeşil Dönüşüm’ü şirket strateji ve risk yönetimlerine şimdiden entegre etmek zorunda oldukları muhakkaktır.

Yazarlar

Gamze Çiğdemtekin Özer, Managing Partner

Çiğdemtekin Çakırca Arancı Law Firm

gcigdemtekin@cdcalaw.com

Dr. Çiçek Ersoy

**Istanbul Technical University,
Business Management Faculty**

cicek.ersoy@itu.edu.tr

www.cdcalaw.com

This brochure has been prepared solely for the clients of Çiğdemtekin Çakırca Arancı Law Office for information purposes.

Copyright © 2021 Çiğdemtekin Çakırca Arancı Law Office.
All rights reserved.

